WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)
z dnia 17 marca 2005 r.*

Spis treści

I — Okoliczności faktyczne sporu ..... I - 2229

A — Umowa ..... I - 2229

1. Przedmiot umowy ..... I - 2230

2. Harmonogram prac ..... I - 2232

3. Kontrola ze strony Komisji ..... I - 2235

4. Postanowienia finansowe ..... I - 2235

5. Zwroty ..... I - 2237

6. Klauzula arbitrażowa ..... I - 2238

B — Wykonanie umowy ..... I - 2238

C — Wpłaty dokonane przez Komisję i żądanie zwrotu ..... I - 2240

D — Likwidacja trzech z pozwanych ..... I - 2242

1. InterTeam ..... I - 2242

2. A-Consult ..... I - 2242

3. Ision ..... I - 2243

II — W przedmiocie właściwości Trybunału Sprawiedliwości ..... I - 2243

A — Ramy prawne ..... I - 2243

B — Możliwość zastosowania klauzuli arbitrażowej ..... I - 2244

III — W przedmiocie dopuszczalności skargi w odniesieniu do trzech pozwanych znajdujących się lub które znajdowały się w likwidacji ..... I - 2246

A — Ramy prawne ..... I - 2247

1. Prawo wspólnotowe ..... I - 2247

2. Prawo krajowe ..... I - 2252

* Język postępowania: niemiecki.

B — W przedmiocie dopuszczalności skargi w odniesieniu do InterTeam ..... I - 2253

C — W przedmiocie dopuszczalności skargi w odniesieniu do A-Consult i Ision .... I - 2254

D — W przedmiocie dodatkowych żądań Komisji ..... I - 2256

IV — W przedmiocie zasadności skargi w odniesieniu do AMI Semiconductor, Intracom, Euram i Nordbank ..... I - 2258

A — Uprawnienie do otrzymania zwrotu na podstawie art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy ..... I - 2258

1. W przedmiocie odpowiedzialności solidarnej ..... I - 2259

2. W przedmiocie obliczenia udziału finansowego należnego od Komisji .... I - 2261

B — Uprawnienie do otrzymania zwrotu oparte na art. 812 BGB ..... I - 2264

V — W przedmiocie żądania wzajemnego Intracom ..... I - 2265

W przedmiocie kosztów ..... I - 2266

W sprawie C-294/02

mającej za przedmiot skargę wniesioną na podstawie art. 238 WE w dniu 12 sierpnia 2002 r.,

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez G. Wilmsa, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez R. Karpensteina, Rechtsanwalt, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

AMI Semiconductor Belgium BVBA, uprzednio Alcatel Microelectronics NV, z siedzibą w Oudenaarde (Belgia), reprezentowanej przez M. Hallwegera oraz R. Lutza, Rechtsanwälte,

A-Consult EDV-Beratungsgesellschaft mbH (w likwidacji), z siedzibą w Wiedniu (Austria), reprezentowanej przez E. Roehlicha, Rechtsanwalt,

Intracom SA Hellenic Telecommunications & Electronic Industry, z siedzibą w Atenach (Grecja), reprezentowanej przez M. Lienemeyera, U. Zinsmeistera oraz D. Waelbroecka, avocats,

Ision Sales & Services GmbH & Co. KG (w likwidacji), z siedzibą w Hamburgu (Niemcy), reprezentowanej przez H. Fialskiego oraz T. Delheya, Rechtsanwälte,

Euram-Kamino GmbH, z siedzibą w Hallbergmoos (Niemcy), reprezentowanej przez M. Hallwegera oraz R. Lutza, Rechtsanwälte,

HSH Nordbank AG, uprzednio Landesbank Kiel Girozentrale, z siedzibą w Kilonii (Niemcy), reprezentowanej przez B. Treibmanna oraz E. Meinckego, Rechtsanwälte

oraz

InterTeam GmbH (w likwidacji), z siedzibą w Itzehoe (Niemcy), reprezentowanej przez M. Hallwegera oraz R. Lutza, Rechtsanwälte

pozwane,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, S. von Bahr i K. Schiemann (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,
sekretarz: M.-F. Contet, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 8 lipca 2004 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 23 września 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Komisja Wspólnot Europejskich żąda w skardze, aby Trybunał nakazał AMI Semiconductor Belgium BVBA, uprzednio Alcatel Microelectronics NV (zwanej

dalej „AMI Semiconductor"), spółce prawa belgijskiego; A-Consult EDV-Beratungsgesellschaft mbH (zwanej dalej „A-Consult"), spółce prawa austriackiego; Intracom SA Hellenic Telecommunications & Electronic Industry (zwanej dalej „Intratom"), spółce prawa greckiego; Ision Sales & Services GmbH & Co. KG, uprzednio AllCon Gesellschaft für Kommunikationstechnologie mbH (zwanej dalej „Ision"); Euram-Kamino GmbH (zwanej dalej „Euram"); HSH Nordbank AG, uprzednio Landesbank Kiel Girozentrale (zwanej dalej „Nordbank") oraz InterTeam GmbH (zwanej dalej „InterTeam"), czterem spółkom prawa niemieckiego (razem zwanym „pozwanymi") jako dłużnikom solidarnym zapłatę na jej rzecz kwoty 317 214 EUR powiększonej o odsetki tytułem zwrotu zaliczek wypłaconych przez nią na podstawie umowy zawartej z tymi spółkami w ramach projektu Esprit nr 26927 (zwanego dalej „projektem"), zatytułowanego „Electronic Commerce Fulfilment Service for the Electronics Industry (ECFS/E)" (handel elektroniczny dla przemysłu elektronicznego) (zwanej dalej „umową").

I — **Okoliczności faktyczne sporu**

A — *Umowa*

2 W dniu 8 czerwca 1998 r. Wspólnota Europejska reprezentowana przez Komisję zawarła z pozwanymi umowę w sprawie wsparcia finansowego przyznanego im na realizację projektu.

3 Umowa została zredagowana w języku angielskim. Zgodnie z jej art. 10 została poddana prawu niemieckiemu.

4 Na mocy art. 1 pkt 1.1 umowy pozwane zostały zobowiązane do „wykonywania umowy wspólnie i solidarnie względem Komisji, w zakresie prac określonych w załączniku I, aż do ich zakończenia po upływie 18 miesięcy".

5 Artykuł 1 pkt 1.2 umowy stanowi, co następuje:

„Z zastrzeżeniem przypadków wystąpienia siły wyższej (w tym strajków, lock-outów i innych wydarzeń w normalnych warunkach niezależnych od wykonawców) wykonawcy dołożą należytych starań w celu osiągnięcia określonych w projekcie rezultatów i wykonania zobowiązań ciążących na wykonawcy pozostającym w zwłoce. Wykonawca nie jest zobowiązany do podejmowania działań wykraczających poza zakres jego normalnej kontroli lub do zwrotu kwot należnych od pozostającego w zwłoce wykonawcy, chyba że przyczynił się on do powstania tej zwłoki w wykonaniu zobowiązań. Kroki, jakie należy podjąć w przypadku wystąpienia siły wyższej, zostaną uzgodnione między umawiającymi się stronami".

1. Przedmiot umowy

6 Zgodnie z art. 1 pkt 1.1 umowy, jej przedmiot stanowi wykonanie prac określonych w załączniku I.

7 Zgodnie ze streszczeniem projektu zawartym w pierwszej części tego załącznika, jego celem było umożliwienie dokonywania sprzedaży nadwyżek komponentów półprzewodników pomiędzy przedsiębiorstwami przemysłu elektronicznego bez

udziału pośrednika i zredukowanie w ten sposób kosztów transakcji. Realizacja projektu miała ułatwić osiągnięcie tego celu dzięki:

— zestawieniu nadwyżek zasobów i niezaspokojonego popytu na komponenty na płaszczyźnie globalnej;

— wspieraniu procedur handlowych związanych z przeprowadzanymi operacjami handlowymi;

— organizowaniu przewozu, spedycji i wypełnianiu zgłoszeń niezbędnych do wykonania umów kupna i sprzedaży oraz

— rozszerzeniu zastosowania handlu elektronicznego na sektor elektroniki.

Zgodnie z tym streszczeniem, projekt pozwoliłby przemysłowi elektronicznemu:

— rozszerzyć rynek zbytu i obniżyć koszty operacji handlowych dzięki zastosowaniu technologii globalnej wymiany informacji;

— stosować bez granic handel elektroniczny w ramach światowej gospodarki.

Streszczenie wymienia następujące trzy główne cele:

— zintegrowanie licznych, kluczowych dla przemysłu elektronicznego usług;

— zaprojektowanie odpowiednich interfejsów do wydajnego systemu giełdowego w celu zintegrowania ich z profesjonalnym środowiskiem IT przyszłych użytkowników i usługodawców;

— pobudzenie rozwoju handlu elektronicznego w sektorze przemysłu elektronicznego, w tym rozwoju środków nagradzania za używanie sytemu („bonus component") i środków ilościowego ustalania poprawy bilansu koszty — wydajność w wyniku wprowadzenia w życie projektu.

2. Harmonogram prac

8 Zgodnie z art. 2 pkt 2.1 umowy, termin wykonania projektu wynosił 18 miesięcy, począwszy od dnia 1 maja 1998 r., a zatem upływał z końcem października 1999 r.

9 Z art. 2 pkt 2.2 drugiej części załącznika I do umowy wynika, że prace nią objęte zostały podzielone na 8 segmentów („workpackages"), w ramach których zostało przewidzianych w sumie 29 świadczeń („deliverables"). Pierwszy segment obejmował następujące świadczenia:

„Segment 1: Określenie właściwych procedur handlowych

Zadanie 1.1 Procedury handlowe w lokalizacji użytkownika (0–2 miesiące)

Proces nabywania komponentów

Kontrola i zarządzanie nadwyżkami zasobów

Zarządzanie jakością (ISO 9000 itp.)

Inni dostawcy

Przystosowane metody płatności

Nowe metody płatności

Zadanie 1.2 Interfejsy oprogramowania (0–2 miesiące)

Interfejsy do oprogramowania handlowego stosowane przez użytkowników przemysłowych

Interfejsy do oprogramowania: banki

Interfejsy do oprogramowania: przewoźnicy

Określenie konkretnych parametrów SAP (zintegrowanych systemów informatycznych dla przedsiębiorstw)

Zadanie 1.3 Ocena środowiska IT (0–2 miesiące)

Komputer osobisty, stacja robocza, sieci lokalne

Systemy operacyjne komputerów osobistych i sieci

Dostęp do Internetu i intranetu".

10 Tabele określające konkretne zadania wykonawców w ramach poszczególnych segmentów zostały umieszczone także w tytule 2 pkt 2.2 sekcji drugiej załącznika I do umowy.

11 Zgodnie z tabelą umieszczoną na stronach 40 i 41 załącznika I do umowy, podział pracy w ramach segmentu 1 jest następujący:

Zadanie	Wykonawca	Udział
1.1	[AMI Semiconductor] Intracom A-Consult	Określenie wszystkich procedur handlowych w lokalizacjach użytkownika odnoszących się do kontroli, sprzedaży, nadwyżek zasobów i zaopatrzenia w materiały elektroniczne
1.2	[Nordbank]	Zdefiniowanie interfejsów niezbędnych do dokonywania przelewów gotówki i kontroli stanu rachunków
	[Euram]	Określenie interfejsów niezbędnych do określenia kosztów transportu, dokonywania zlecenia transportu i do monitorowania tych zleceń
	[AMI Semiconductor] Intracom A-Consult	Przedstawienie w formie tabeli szczegółów dotyczących interfejsów do oprogramowania handlowego
1.3	InterTeam	Ocena środowisk IT wszystkich uczestników projektu, w tym rozpowszechnionych standardów Niezależna ocena, czy planowana struktura jest zgodna z aktualnymi normami
	[Nordbank]	Współpraca z InterTeam przy analizie lokalnego środowiska IT
	[Euram]	Współpraca z InterTeam przy analizie lokalnego środowiska IT
	[AMI Semiconductor] Intracom A-Consult	Współpraca z InterTeam przy analizie lokalnego środowiska IT

3) Kontrola ze strony Komisji

12 Artykuł 8 załącznika II do umowy przewidywał, że w ramach zarządzania umową Komisja może być wspierana przez ekspertów. W związku z tym spoczywał na niej obowiązek podjęcia stosownych kroków w celu zapobieżenia rozpowszechnianiu lub używaniu przez nich powierzonych im poufnych danych. Szczegółowe informacje dotyczące tych ekspertów musiały być uprzednio przekazywane wykonawcom, a Komisja miała w rozsądnym zakresie wziąć pod uwagę zgłoszone przez nich zastrzeżenia uzasadnione słusznym interesem handlowym.

4. Postanowienia finansowe

13 Zgodnie z art. 3 umowy, całkowite koszty podlegające zwrotowi zostały w odniesieniu do tego projektu oszacowane na 1 080 000 ECU. Artykuł ten przewidywał, że udział Komisji miał pokrywać do 50% tych kosztów, przy maksymalnym pułapie ustalonym na 540 000 ECU. Podstawa obliczeniowa tych kosztów została podana w załączniku I do umowy, a art. 18–20 załącznika II do umowy zawierały precyzyjne kryteria obliczania kosztów podlegających zwrotowi.

14 Podział między pozwane całkowitej kwoty podlegającej zwrotowi został wyszczególniony w formularzu 1 zamieszczonym na stronie 6 załącznika I do umowy w sposób następujący:

— InterTeam: 153 500 ECU;

— Ision: 70 000 ECU;

— Euram: 40 000 ECU;

— Nordbank: 10 000 ECU;

— AMI Semiconductor: 97 000 ECU;

— Intracom: 68 000 ECU;

— A-Consult: 101 500 ECU.

15 Formularz 5.3 zamieszczony na stronach 56–57 załącznika I do umowy określa w osobomiesiącach zakres działań, jakie powinien podjąć każdy wykonawca w celu spełnienia wszystkich świadczeń.

16 Zgodnie z art. 4 umowy, wypłata udziału Komisji miała zostać dokonana w następujący sposób:

— zaliczka w wysokości 270 000 ECU — w terminie dwóch miesięcy od złożenia ostatniego podpisu przez umawiające się strony;

— wypłaty ratalne — płatne w terminie dwóch miesięcy od zatwierdzenia kolejnych okresowych sprawozdań o postępie prac i odpowiadających im zestawień kosztów. Zaliczka i wypłaty ratalne nie mogą łącznie przekroczyć 486 000 ECU.

— pozostała część jej całkowitego udziału (54 000 ECU tytułem zabezpieczenia wykonania prac) — w terminie dwóch miesięcy od zatwierdzenia ostatniego sprawozdania, dokumentu lub innych świadczeń objętych projektem oraz zestawienia kosztów za końcowy okres.

17 Artykuł 23 pkt 23.2 załącznika II do umowy stanowił, że wszelkie płatności dokonane przez Komisję miały być uznawane za zaliczki aż do chwili zatwierdzenia poszczególnych świadczeń lub, wobec braku ich wyszczególnienia, do zatwierdzenia sprawozdania końcowego.

5. Zwroty

18 Zgodnie z art. 23 pkt 23.2 załącznika II do umowy, w przypadku gdyby całkowity udział finansowy w projekcie należny od Komisji był niższy niż całkowita kwota dokonanych przez nią wpłat, wykonawcy zobowiązali się do natychmiastowego zwrotu różnicy.

19 Artykuł 5 pkt 5.3. lit. a) ppkt (i) załącznika II do umowy przewidywał możliwość rozwiązania umowy przez Komisję w trybie natychmiastowym, na piśmie, w przypadku gdy Komisja zażądała podjęcia, w rozsądnym terminie, nie krótszym niż miesiąc i wskazanym na piśmie, działań w celu usunięcia braków w wykonaniu umowy, a działania te nie zostały w zadowalający sposób podjęte.

20 Artykuł 5 pkt 5.4. załącznika II do umowy stanowił, że w przypadku rozwiązania umowy wspólnotowy udział w kosztach obejmował wyłącznie koszty związane z przewidzianymi w projekcie świadczeniami zatwierdzonymi przez Komisję oraz inne słuszne i rozsądne koszty, w tym zobowiązania o charakterze finansowym.

21 Zgodnie z przywołanym powyżej punktem, w przypadku rozwiązania umowy na mocy art. 5 pkt 5.3 lit. a) załącznika II do umowy do każdej kwoty podlegającej zwrotowi można było doliczyć, na podstawie pisemnego wniosku, odsetki w wysokości 2% powyżej stawki stosowanej przez Europejski Instytut Walutowy w odniesieniu do operacji przeprowadzanych w ECU, obejmujące okres dzielący otrzymanie funduszy i ich zwrot.

6. Klauzula arbitrażowa

22 Artykuł 7 załącznika II do umowy zawiera klauzulę arbitrażową o następującym brzmieniu:

„Sąd Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich, a w przypadku odwołań Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich są wyłącznie właściwe do rozpoznawania sporów między Komisją a wykonawcami w przedmiocie ważności, stosowania i wykładni niniejszej umowy".

B — *Wykonanie umowy*

23 Realizacja projektu została rozpoczęta w maju 1998 r.

24 W dniu 15 grudnia 1998 r. wykonawcy przedłożyli Komisji sprawozdanie obejmujące sześciomiesięczny okres i opisujące osiągnięte cele. W sprawozdaniu tym oświadczyli, że w całości spełnili poszczególne świadczenia przewidziane w ramach segmentów 1, 2 i 3.

25 Aby móc dokonać weryfikacji rezultatów, o których mowa w sprawozdaniu, Komisja zaproponowała powołanie zespołu kontrolnego („Review Team"). Otrzymawszy informacje na temat proponowanych przez Komisję ekspertów, a zwłaszcza ich curricula vitae, e-mailem z dnia 8 kwietnia 1999 r. InterTeam wyraziła zgodę na mianowanie dwóch kandydatów — panów Guidy i Ouzounisa.

26 Pierwsze sprawozdanie z kontroli zespół kontrolny przedstawił na spotkaniu wykonawców z Komisją w dniu 11 czerwca 1999 r. Wskazywało ono poważne niedociągnięcia w wykonywaniu umowy. Na podstawie tych ustaleń zespół kontrolny ogłosił zawieszenie projektu do dnia 1 lipca 1999 r. i wezwał pozwane do dostarczenia mu wszelkich niezbędnych informacji dowodzących, że usunęły one braki w wykonaniu wykazane w sprawozdaniu.

27 W piśmie z dnia 18 czerwca 1999 r. Komisja podsumowała decyzje podjęte w trakcie spotkania w dniu 11 czerwca 1999 r. Ponadto wyznaczyła pozwanym, na mocy art. 5 pkt 5.3 lit. a) ppkt (i) załącznika II do umowy, dodatkowy termin i zagroziła rozwiązaniem umowy. Pismami z dnia 29 czerwca i 14 lipca 1999 r. Komisja ponownie zakwestionowała wywiązywanie się przez pozwane z ich zobowiązań umownych i wezwała je do usunięcia w terminie miesiąca uchybienia polegającego na niewykonaniu prac oraz stwierdzonych niedociągnięciach.

28 Na początku lipca 1999 r. pozwane przedłożyły Komisji sprawozdanie obejmujące okres dwunastu miesięcy i opisujące osiągnięte cele. Zgodnie z nim wykonywały one projekt zgodnie z umową.

29 W dniu 5 lipca 1999 r. zespół kontrolny przedstawił drugie sprawozdanie z kontroli, uwzględniające informacje zawarte w rocznym sprawozdaniu w sprawie dokonanych postępów i innych dodatkowych dokumentach dostarczonych przez wykonawców.

Sprawozdanie to zawierało zasadniczą krytykę wszystkich świadczeń. Część z nich, choć uznana za [świadczenia] niskiej jakości, została przyjęta.

30 Mimo kolejnej pełnej prezentacji przez pozwane, na spotkaniu zorganizowanym w dniu 8 września 1999 r., osiągniętych celów, zespół kontrolny nie zmienił stanowiska.

31 Pismem z dnia 21 grudnia 1999 r. skierowanym do InterTeam Komisja wypowiedziała umowę z mocą wsteczną od dnia 8 września 1999 r.

C — *Wpłaty dokonane przez Komisję i żądanie zwrotu*

32 Skutkiem wejścia w życie rozporządzenia Rady (WE) nr 1103/97 z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie niektórych przepisów dotyczących wprowadzenia euro (Dz.U. L 162, str. 1) było, zgodnie z art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia, zastąpienie wszelkich odniesień do ECU odniesieniami do euro według kursu jedno euro do jednego ECU.

33 Zgodnie z postanowieniami umowy, Komisja wypłaciła pozwanym następujące kwoty:

— 8 czerwca 1998 r. — 270 000 EUR;

— 6 maja 1999 r. — 191 394 EUR za okres od 1 maja do 31 października 1998 r.

Całkowita kwota zaliczek wynosiła więc 461 394 EUR.

34 W dniu 21 grudnia 1999 r. Komisja skierowała do pozwanych pismo z żądaniem zwrotu 317 214 EUR, odpowiadających różnicy między rzeczywiście wypłaconą kwotą 461 394 EUR a kwotą 144 180 EUR, która — według jej obliczeń — stanowi udział finansowy od niej należny.

35 Zawarta w skardze tabela wskazuje, wedle jakich proporcji, zdaniem Komisji, kwoty te, wyrażone w euro, powinny zostać rozdzielone między pozwane:

	A	B	C	D
InterTeam	153 500	300 934	29 491,36	271 443
A-Consult	101 500	61 823	40 960,23	20 862
[AMI Semiconductor]	97 000	26 743	26 214,55	529
Ision	70 000	39 926	31 129,77	8 797
[Euram]	40 000	21 606	0	21 606
Intracom	68 000	10 362	16 384,09	(6 022)
[Nordbank]	10 000	0	0	0
	540 000	461 394	144 180	323 237

A = maksymalny udział określony w umowie,
B = kwota rzeczywiście wypłacona,
C = udział zatwierdzony,
D = kwota do zwrotu (B – C)

D — *Likwidacja trzech z pozwanych*

1. InterTeam

36 W dniu 22 grudnia 1999 r. walne zgromadzenie InterTeam podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki. W dniu 17 lipca 2001 r. spółka ta złożyła bilans na dzień 31 grudnia 1999 r., wedle jej wskazań stanowiący bilans likwidacyjny. Bilans ten wykazał deficyt w wysokości 695 605,33 DEM (tj. 355 657,35 EUR), który nie znajdował pokrycia w środkach własnych spółki. W dniu 8 listopada 2001 r. InterTeam została wykreślona z rejestru handlowego.

2. A-Consult

37 W dniu 10 lipca 2002 r. w stosunku do A-Consult zostało otwarte postępowanie układowe, a aktualny zarządca masy upadłości, F. Roehlich, został ustanowiony nadzorcą sądowym tej spółki.

38 A-Consult cofnęła następnie wniosek o przeprowadzenie postępowania układowego i postępowanie to, zgodnie z austriackim prawem upadłościowym, zostało zakończone. Następnie w dniu 25 lipca 2002 r. zostało otwarte „postępowanie upadłościowe wszczynane w przypadku niepowodzenia postępowania układowego" („Anschlußkonkursverfahren").

3. Ision

39 W dniu 19 lipca 2002 r. w odniesieniu do Ision zostało otwarte postępowanie upadłościowe, a H. Fialski został ustanowiony zarządcą tej spółki.

II — W przedmiocie właściwości Trybunału Sprawiedliwości

Ramy prawne

40 Zgodnie z art. 238 WE:

„Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania na mocy klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie prawa publicznego lub prywatnego, zawartej przez Wspólnotę lub w jej imieniu".

41 Artykuł 225 ust. 1 WE, w brzmieniu nadanym traktatem z Nicei, stwierdza:

„Sąd Pierwszej Instancji jest właściwy do rozpoznawania w pierwszej instancji skarg określonych w artykułach 230, 232, 235, 236 i 238, z wyjątkiem skarg powierzonych izbom sądowym lub skarg zastrzeżonych na mocy Statutu dla Trybunału Sprawiedliwości. Statut może przyznać Sądowi Pierwszej Instancji właściwość w innych kategoriach skarg.

Od orzeczeń wydanych przez Sąd Pierwszej Instancji na mocy niniejszego ustępu przysługuje, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut, prawo odwołania się do Trybunału Sprawiedliwości, ograniczone do kwestii prawnych".

42 Artykuł 51 Statutu Trybunału Sprawiedliwości, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 maja 2004 r., czyli przed wejściem w życie decyzji Rady 2004/407/WE, Euratom z dnia 26 kwietnia 2004 r. zmieniającej art. 51 i 54 Protokołu w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości (Dz.U. L 132, str. 5), stanowił:

„Na zasadzie wyjątku od zasady określonej w artykule 225 ustęp 1 traktatu WE [...], Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w sprawach skarg wniesionych przez państwa członkowskie, instytucje Wspólnot i Europejski Bank Centralny".

A — *Możliwość zastosowania klauzuli arbitrażowej*

43 Klauzula arbitrażowa zawarta w art. 7 załącznika II do umowy, której brzmienie zostało przedstawione w pkt 22 niniejszego wyroku, wyznacza Sąd Pierwszej Instancji jako wyłącznie właściwy do rozpoznawania w pierwszej instancji wszelkich sporów odnoszących się do umowy.

44 Jak jednak wiadomo, przeprowadzony przez traktat i załączony do niego Statut Trybunału Sprawiedliwości podział właściwości między Sąd i Trybunał w chwili złożenia skargi nie przewidywał możliwości rozpoznawania przez Sąd Pierwszej Instancji spraw wniesionych, jak ma to miejsce w niniejszym przypadku, przez instytucję wspólnotową.

45 Z tego powodu skarga, pierwotnie wniesiona do sekretariatu Sądu, została zgodnie z art. 54 Statutu Trybunału Sprawiedliwości przekazana do sekretariatu Trybunału.

46 Pomimo że właściwość Trybunału nie została zakwestionowana przez strony, możliwość zastosowania klauzuli arbitrażowej powinna, jak słusznie zauważył rzecznik generalny w pkt 53 opinii, zostać zbadana przez Trybunał z urzędu.

47 Powstaje zatem pytanie, czy wyznaczenie Sądu w klauzuli arbitrażowej może skutkować właściwością Trybunału na mocy art. 238 WE, który wyraźnie powierza kompetencje „Trybunałowi Sprawiedliwości".

48 Z powodów przedstawionych poniżej odpowiedź na to pytanie musi być twierdząca.

49 Jak podniósł rzecznik generalny w pkt 59 opinii, wyrażenie „Trybunał Sprawiedliwości" użyte w traktacie nie odnosi się do jednego lub drugiego sądu wspólnotowego, lecz do instytucji wspólnotowej, która obejmuje Trybunał i Sąd. Co za tym idzie, odniesienie w art. 238 WE do „Trybunału Sprawiedliwości" powinno być rozumiane jako dotyczące tej instytucji i to ona powinna być wskazana w umowie, tak aby można było przypisać właściwość jednemu lub drugiemu sądowi wspólnotowemu.

50 Traktat nie wyznacza żadnych szczególnych sformułowań, jakich należy używać w klauzuli arbitrażowej. W związku z powyższym wszelkie sformułowania, które

wskazują, że strony mają zamiar wyłączyć ich ewentualne spory spod właściwości sądów krajowych i poddać je sądom wspólnotowym, muszą zostać uznane za wystarczające do przyjęcia, na mocy art. 238 WE, właściwości tych ostatnich.

51 Wyznaczenie Sądu całkowicie spełnia to kryterium i nie ma potrzeby dokonywania wykładni omawianej klauzuli w świetle prawa, któremu została poddana umowa.

52 Fakt, że strony w sposób błędny usiłowały wskazać w ramach instytucji „Trybunał Sprawiedliwości" określony organ, który miał rozpoznać ich spory, oraz okoliczność, że klauzula arbitrażowa jest w konsekwencji częściowo bezskuteczna, nie pozbawiają znaczenia jasno wyrażonego zamiaru stron co do wyłączenia ich ewentualnych sporów spod właściwości sądów krajowych i poddania ich sądom wspólnotowym.

53 Trybunał jest zatem właściwy do orzekania w przedmiocie skargi Komisji oraz żądania wzajemnego Intracom.

III — W przedmiocie dopuszczalności skargi w odniesieniu do trzech pozwanych znajdujących się lub które znajdowały się w likwidacji

54 Trzy spośród pozwanych, a mianowicie InterTeam, A-Consult i Ision, kwestionują dopuszczalność skargi w zakresie ich dotyczącym, powołując się przede wszystkim na fakt, że w chwili złożenia skargi znajdowały się na różnych etapach postępowania upadłościowego.

A — Ramy prawne

1. Prawo wspólnotowe

55 Preambuła rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. L 160, str. 1), przyjętego na podstawie art. 61 lit. c) WE i 67 ust. 1 WE, zawiera między innymi następujące motywy:

„(2) Prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego wymaga skutecznego i sprawnego funkcjonowania transgranicznych postępowań upadłościowych; przyjęcie niniejszego rozporządzenia jest konieczne dla osiągnięcia tego celu, który wchodzi w zakres współpracy sądowej w sprawach cywilnych w rozumieniu art. 65 traktatu.

(3) Działalność przedsiębiorstw wykracza coraz częściej poza granice jednego państwa i dlatego podlega w coraz większym stopniu przepisom prawa wspólnotowego. Z uwagi na to, że niewypłacalność takich przedsiębiorstw ma także negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego, zachodzi potrzeba przyjęcia aktu prawa wspólnotowego przewidującego koordynację działań, które mają zostać podjęte w stosunku do majątku niewypłacalnego dłużnika.

(4) Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego niezbędne jest unikanie sytuacji, w których strony byłyby skłonne do przenoszenia majątku lub postępowania sądowego z jednego państwa członkowskiego do innego w celu uzyskania korzystniejszej sytuacji prawnej (tzw. »forum shopping«).

[...]

(8) Dla osiągnięcia poprawy skuteczności i efektywności postępowań upadłościowych o transgranicznych skutkach jest niezbędne i właściwe, aby postanowienia dotyczące właściwości, uznawania oraz prawa właściwego w tym zakresie zostały zawarte w akcie prawa wspólnotowego, który jest wiążący dla państw członkowskich oraz bezpośrednio w nich obowiązujący".

56 Rozporządzenie to zawiera następujące przepisy:

„Artykuł 3

Jurysdykcja

1. Sądy państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, są właściwe dla wszczęcia postępowania upadłościowego. W przypadku spółek i osób prawnych domniemywa się, że głównym ośrodkiem ich podstawowej działalności jest siedziba określona w statucie, chyba że zostanie przeprowadzony dowód przeciwny.

2. Jeżeli dłużnik ma główny ośrodek swojej podstawowej działalności na terytorium państwa członkowskiego, sądy innego państwa członkowskiego są uprawnione do wszczęcia postępowania upadłościowego tylko wtedy, gdy dłużnik ma na jego terytorium swój oddział. Skutki tego postępowania są ograniczone do majątku dłużnika znajdującego się na terytorium tego ostatniego państwa członkowskiego.

[...]

Artykuł 4

Prawo właściwe

1. O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo państwa członkowskiego, w którym zostaje wszczęte postępowanie, określanego dalej jako »państwo wszczęcia postępowania«.

2. Prawo państwa wszczęcia postępowania określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia i ukończenia. W szczególności określa ono:

[...]

f) skutki wszczęcia postępowania upadłościowego na środki dochodzenia praw przez poszczególnych wierzycieli; z wyłączeniem toczących się postępowań;

[...]

Artykuł 16

Zasada ogólna [uznania postępowań upadłościowych]

1. Wszczęcie postępowania upadłościowego przez sąd państwa członkowskiego właściwy zgodnie z art. 3 podlega uznaniu we wszystkich pozostałych państwach członkowskich z chwilą, gdy orzeczenie stanie się skuteczne w państwie wszczęcia postępowania.

Zasadę tę stosuje się również w przypadku, gdy w stosunku do dłużnika ze względu na jego właściwości w innych państwach członkowskich nie może zostać wszczęte postępowanie upadłościowe.

2. Uznanie postępowania określonego w art. 3 ust. 1 nie stoi na przeszkodzie wszczęciu przez sąd innego państwa członkowskiego postępowania określonego w art. 3 ust. 2 [...].

Artykuł 17

Skutki uznania

1. Wszczęcie postępowania określonego w art. 3 ust. 1 wywołuje w każdym innym państwie członkowskim, bez potrzeby dopełnienia jakichkolwiek formalności, skutki, które wynikają z prawa państwa wszczęcia postępowania, o ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej oraz dopóki w tym innym państwie członkowskim nie zostanie wszczęte postępowanie określone art. 3 ust. 2.

2. Skutki postępowania określone w art. 3 ust. 2 nie mogą zostać podważone w innych państwach członkowskich. Jakiekolwiek ograniczenie praw wierzycieli, w szczególności odroczenie płatności lub zwolnienie z długu wskutek postępowania, wywiera skutek co do majątku znajdującego się na terytorium innego państwa członkowskiego tylko w odniesieniu do wierzycieli, którzy wyrazili na to zgodę.

[...]

Artykuł 40

Obowiązek zawiadomienia wierzycieli

1. Niezwłocznie po wszczęciu postępowania upadłościowego w państwie członkowskim właściwy sąd tego państwa lub powołany przez ten sąd zarządca powiadamiają znanych wierzycieli, których miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedziba znajdują się w innych państwach członkowskich.

2. Powiadomienie następuje poprzez indywidualne przesłanie zawiadomienia, informującego w szczególności o terminach, których należy przestrzegać, skutkach ich niedochowania, organach lub instytucjach właściwych do przyjmowania zgłoszeń wierzytelności oraz innych przewidzianych czynnościach. W zawiadomieniu należy także poinformować, czy wierzyciele uprzywilejowani lub których wierzytelności są zabezpieczone rzeczowo muszą zgłosić swoje wierzytelności".

2. Prawo krajowe

57 W prawie niemieckim wszczęcie postępowania upadłościowego w odniesieniu do spółki rodzi przede wszystkim następujące konsekwencje:

— Zgodnie z art. 80 Insolvenzordnung (niemieckie prawo upadłościowe) z dnia 5 października 1994 r. (BGBl. I z 1994 r., str. 2866) w brzmieniu obowiązującym w okresie właściwym dla wydarzeń będących przedmiotem sporu (zwanego dalej „InsO"), kontrolę nad majątkiem spółki sprawuje zarządca. Do jego uprawnień należy pozywanie i bycie pozywanym, co wymaga, aby doręczenia pism procesowych adresowanych do spółki były kierowane do zarządcy, a nie do spółki.

— Zgodnie z art. 87 InsO, wierzyciele mogą dochodzić swych roszczeń od spółki wyłącznie z poszanowaniem przepisów dotyczących postępowania upadłościowego. Co za tym idzie, przepisy art. 174 i nast. InsO mają pierwszeństwo przed zwykłymi środkami prawnymi przewidzianymi w przepisach postępowania cywilnego, a bezpośrednie dochodzenie na drodze sądowej roszczeń od spółki lub zarządcy jest niedopuszczalne.

58 W prawie austriackim art. 6 ust. 1 Konkursordnung (austriackie prawo upadłościowe, RGBl. nr 337/1914) w brzmieniu obowiązującym w okresie właściwym dla wydarzeń będących przedmiotem sporu (zwanego dalej „KO") zakazuje wszczynania lub kontynuowania, po otwarciu postępowania upadłościowego, postępowań sądowych mających na celu dochodzenie praw lub dóbr wchodzących w skład masy upadłości danej spółki.

B — *W przedmiocie dopuszczalności skargi w odniesieniu do InterTeam*

59 Zdaniem AMI Semiconductor, Euram i InterTeam, w odniesieniu do InterTeam skarga jest niedopuszczalna, gdyż spółka ta została wykreślona z rejestru handlowego w dniu 8 listopada 2001 r., czyli dziewięć miesięcy przed złożeniem przez Komisję skargi, a tym samym utraciła zdolność prawną.

60 Jak podniósł rzecznik generalny w pkt 67 opinii, skarga przeciwko spółce jest niedopuszczalna, jeżeli w chwili jej złożenia spółka nie miała zdolności prawnej ani zdolności procesowej. Prawem mającym zastosowanie w tym względzie jest prawo, na mocy którego spółka ta została założona, w niniejszym przypadku prawo niemieckie (zob. wyroki z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 81/87 Daily Mail and General Trust, Rec. str. 5483, pkt 19 i z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie C-208/00 Überseering, Rec. str. I-9919, pkt 81).

61 Nie ulega wątpliwości, że w prawie niemieckim spółka z ograniczoną odpowiedzialnością („GmbH"), jaką była InterTeam, traci zdolność procesową w wyniku jej rozwiązania, co przesądza o jej wykreśleniu z rejestru z powodu braku majątku. Wykreślenie z rejestru jest zatem równoznaczne z domniemaniem braku majątku.

62 O ile domniemanie to mogłoby zostać obalone, co skutkowałoby odzyskaniem przez wykreśloną spółkę zdolności procesowej, zwykłe twierdzenie, że wykreślona spółka ma jeszcze aktywa, nie jest — odmiennie niż utrzymuje Komisja — wystarczające do tego celu. Komisja powinna była poprzeć swe twierdzenie, wskazując na przykład istniejące jej zdaniem aktywa i podając co najmniej ich przybliżoną wartość oraz podstawę prawną, a także ewentualnie dłużnika, od którego są należne.

63 Wobec braku takich informacji skarga musi zostać uznana za niedopuszczalną w odniesieniu do InterTeam.

C — *W przedmiocie dopuszczalności skargi w odniesieniu do A-Consult i Ision*

64 W chwili złożenia skargi w odniesieniu do tych dwóch spółek toczyły się już postępowania upadłościowe na mocy ustawodawstw, którym podlegały te spółki.

65 Zgodnie z właściwymi przepisami krajowymi, a mianowicie art. 6 KO w odniesieniu do A-Consult i art. 87 InsO w odniesieniu do Ision, oczywiste jest, że jeżeli skarga taka jak skarga Komisji zostałaby w powyższych okolicznościach wniesiona w stosunku do tych spółek do sądów krajowych, zostałaby uznana za niedopuszczalną.

66 Artykuł 238 WE w powiązaniu z klauzulą arbitrażową powierza w zasadzie kompetencję w zakresie rozstrzygania sporów między stronami Trybunałowi Sprawiedliwości.

67 Powstaje jednak pytanie, w jaki sposób ta kompetencja powinna być wykonywana względem strony, w stosunku do której zostało wszczęte postępowanie upadłościowe. Kwestię tę należy rozważyć na gruncie przepisów proceduralnych właściwych w postępowaniu przed Trybunałem.

68 Mając na względzie fakt, że ani Statut Trybunału Sprawiedliwości, ani jego regulamin nie zawierają żadnych szczególnych przepisów dotyczących skarg skierowanych przeciwko stronie, w stosunku do której zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, normy, jakie należy zastosować, trzeba wywieść z zasad wspólnych w omawianym zakresie regulacjom proceduralnym państw członkowskich.

69 Z regulacji proceduralnych większości państw członkowskich dotyczących poruszonej kwestii wynika, że wierzyciele nie są uprawnieni do sądowego dochodzenia w odrębnym postępowaniu swych roszczeń względem osoby, w stosunku do której zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, lecz mają obowiązek przestrzegać mających zastosowanie zasad proceduralnych, których naruszenie powoduje niedopuszczalność skargi. Państwa te są ponadto zobowiązane do wzajemnego uznawania postępowań wszczętych w jednym z nich. Wniosek taki wypływa z rozporządzania nr 1346/2000, które stanowi w art. 4 ust. 2 lit. f), że prawem określającym skutki wszczęcia postępowania upadłościowego dla środków dochodzenia praw przez poszczególnych wierzycieli jest prawo państwa wszczęcia postępowania, w niniejszym przypadku ustawodawstwa austriackie i niemieckie. Poza tym, zgodnie z art. 16 i 17 tego rozporządzenia, wszczęcie postępowania upadłościowego w jednym państwie członkowskim jest uznawane we wszystkich pozostałych państwach członkowskich i wywołuje w nim skutki, które wynikają z prawa państwa wszczęcia postępowania.

70 Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 84 i 85 opinii, celem przepisów rozporządzenia nr 1346/2000 jest, zgodnie zwłaszcza z motywami drugim, trzecim, czwartym i ósmym jego preambuły, zapewnienie skuteczności i właściwej koordynacji postępowań upadłościowych w granicach Unii Europejskiej, a tym samym równego podziału dostępnych aktywów pomiędzy wszystkich wierzycieli. Przy założeniu, że dochodzenie roszczeń przed sądami krajowymi jest niemożliwe, uprawnienie instytucji wspólnotowych do dochodzenia roszczeń w postępowaniach przed sądami wspólnotowymi stanowiłoby nieuzasadnione uprzywilejowanie w stosunku do pozostałych wierzycieli.

71 Komisja poza tym błędnie powołuje się na art. 40 rozporządzenia nr 1346/2000, odnosząc się do dwuipółmiesięcznego terminu, który upłynął między chwilą

wszczęcia postępowania upadłościowego w dniu 10 lipca 2002 r. a powiadomieniem jej w dniu 23 wrześnie 2002 r., w celu sprzeciwienia się możliwości stosowania w niniejszej sprawie tego rozporządzenia. Po pierwsze, na mocy art. 17 ust. 1 rozporządzenia wszczęcie postępowania upadłościowego wywołuje skutki w każdym innym państwie członkowskim, bez potrzeby dopełnienia jakichkolwiek formalności, zgodnie z art. 40 tego rozporządzenia. Po drugie, nawet jeśli powiadomienie Komisji mogłoby być postrzegane jako opóźnione, rozporządzenie nr 1346/2000 nie przewiduje żadnych konsekwencji takiego opóźnienia dla uznania postępowania w pozostałych państwach członkowskich, z zastrzeżeniem ewentualnego uprawnienia do odszkodowania za szkodę spowodowaną opóźnionym powiadomieniem.

72 Mając na względzie powyższe rozważania, skargę Komisji należy uznać za niedopuszczalną w odniesieniu do A-Consult i Ision.

D — *W przedmiocie dodatkowych żądań Komisji*

73 W toku rozprawy Komisja zgłosiła, tytułem roszczenia ewentualnego, dodatkowe żądanie stwierdzenia, że jej skarga, w zakresie w jakim odnosi się do A-Consult i Ision, ma na celu uznanie jej wierzytelności, co umożliwiłoby ich dochodzenie w ramach krajowych postępowań upadłościowych.

74 Powołane żądanie dodatkowe należy uznać za oczywiście niedopuszczalne.

75 Przede wszystkim jest sprzeczne z wymogami art. 38 regulaminu, zgodnie z którym strony mają obowiązek oznaczyć przedmiot sporu w piśmie procesowym wszczynającym postępowanie. Mimo że art. 42 regulaminu zezwala pod pewnymi warunkami na przedstawianie nowych zarzutów, strona nie może w toku postępowania zmieniać samego przedmiotu sporu (zob. wyroki z dnia 25 września 1979 r. w sprawie 232/78 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. 2729, pkt 3 i z dnia 18 października 1979 r. w sprawie 125/78 Gema przeciwko Komisji, Rec. str. 3173, pkt 26). Dopuszczenie nowych żądań przedstawionych po raz pierwszy w toku rozprawy oznaczałoby pozbawienie pozwanych możliwości przygotowania odpowiedzi, a tym samym stanowiłoby naruszenie przysługującego im prawa do obrony.

76 Ponadto żądania te wykraczają poza zakres właściwości Trybunału na mocy mającej tu zastosowanie klauzuli arbitrażowej, która ogranicza tę właściwość do „sporów między Komisją a wykonawcami", natomiast wniosek o uznanie wierzytelności do celów postępowania upadłościowego obejmuje również inne podmioty, a mianowicie pozostałych wierzycieli upadłego przedsiębiorstwa. Należy w tym względzie podkreślić, że Komisja nie podjęła żadnych działań w celu włączenia tych podmiotów do niniejszego postępowania.

77 Wreszcie stanowisko wyrażone w pkt 68–70 niniejszego wyroku odnosi się także do dodatkowych żądań Komisji, które w związku z powyższym należy uznać za niedopuszczalne.

78 Dodatkowe żądania Komisji należy zatem również odrzucić jako niedopuszczalne.

IV — W przedmiocie zasadności skargi w odniesieniu do AMI Semiconductor, Intracom, Euram i Nordbank

79 W celu uzasadnienia swoich roszczeń o zapłatę skierowanych przeciwko pozwanym Komisja powołuje dwie podstawy prawne. Po pierwsze, opiera się na wynikającym z art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy umownym prawie do otrzymania zwrotu. Po drugie, podnosi zarzut bezpodstawnego wzbogacenia się przez pozwane w rozumieniu art. 812 Bürgerliches Gesetzbuch (niemiecki kodeks cywilny, zwany dalej „BGB"), który stanowi, że „kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby w wyniku spełnionego przez nią świadczenia lub w jakikolwiek inny sposób, obowiązany jest do jej wydania".

A — *Uprawnienie do otrzymania zwrotu na podstawie art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy*

80 Artykuł 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy stanowi, że jeśli płatności dokonane na rzecz projektu przekraczają całkowity udział finansowy należny od Komisji, to wykonawcy są zobowiązani do natychmiastowego zwrotu różnicy między tymi płatnościami a przewidzianym udziałem.

81 Jeśli chodzi o możliwość zastosowania tego postanowienia do niniejszego przypadku, należy odpowiedzieć w szczególności na dwa pytania. Po pierwsze, należy ustalić, czy obowiązek zwrotu ustanowiony w tym artykule jest zobowiązaniem solidarnym, czy przeciwnie, zwrotu można dochodzić wyłącznie od wykonawców, którzy rzeczywiście otrzymali fundusze od Komisji. Po drugie, należy wyjaśnić wątpliwość związaną z obliczeniem całkowitego udziału finansowego należnego od Komisji.

1. W przedmiocie odpowiedzialności solidarnej

82 Pojęcie „wykonawcy" zostało zdefiniowane na drugiej stronie umowy jako obejmujące łącznie siedem pozwanych, które zawarły tę umowę z Komisją. Jednakże konkretne konsekwencje stosowania tego określenia w art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy stały się przedmiotem żywych dyskusji między stronami.

83 Zdaniem Komisji, zastosowanie tego określenia wskazuje, że obowiązek zwrotu ustanowiony w tym artykule ciąży na wszystkich wykonawcach, a nie tylko na tych, którzy otrzymali sporne zaliczki. Komisja mogłaby zatem dochodzić zwrotu pełnej kwoty zaliczek od każdego z wykonawców.

84 Przeciwnie do powyższego pozwane podnoszą, że ze zwykłego stosowania określenia „wykonawcy" nie można wyprowadzić wniosku o odpowiedzialności solidarnej oraz że gdyby zamiarem stron było ustanowienie odpowiedzialności solidarnej, wyraziłyby go jednoznacznie. Zwracają uwagę, że nałożony w art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy obowiązek jest, zgodnie z dosłownym brzmieniem tego przepisu, obowiązkiem „zwrotu", przy czym z definicji tego pojęcia wynika, że kwota, której zwrotu się dochodzi, została uprzednio pobrana przez stronę, od której się jej żąda.

85 Jako że art. 23 pkt 23.3 nie jest sam w sobie wystarczająco jasny w tym względzie, należy go interpretować w kontekście innych postanowień umownych, a zwłaszcza w świetle art. 1 umowy.

86 Już pierwsze spojrzenie wystarcza do stwierdzenia, że art. 1 pkt 1.1 nakłada na strony obowiązek wykonywania umowy „wspólnie i solidarnie (»jointly and severally«) [...] w zakresie prac określonych w załączniku I". Obowiązek ten, który w każdym razie, zgodnie z brzmieniem tego postanowienia, stosuje się wyłącznie do wykonywania prac, a nie do zwrotu zaliczek, zostaje następnie ściśle ograniczony przez pkt 1.2 tego artykułu.

87 Artykuł 1 pkt 1.2 zdanie drugie umowy znosi jakąkolwiek odpowiedzialność solidarną w zakresie zwrotu zaliczek, stanowiąc, że wykonawca „nie jest zobowiązany [...] do zwrotu kwot należnych od pozostającego w zwłoce wykonawcy, chyba że przyczynił się on do powstania tej zwłoki w wykonaniu zobowiązań".

88 Z powyższej analizy wynika, że art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy, interpretowany w świetle art. 1 pkt 1.2 tej umowy, nakłada na wykonawcę obowiązek zwrotu jedynie rzeczywiście pobranych zaliczek, chyba że zostanie wykazane, że ów wykonawca przyczynił się do powstania zwłoki, co rodziłoby po stronie Komisji uprawnienie do otrzymania zwrotu zaliczki wypłaconej innemu wykonawcy. Ciężar dowiedzenia, że wykonawca przyczynił się do powstania tej zwłoki, spoczywa oczywiście na Komisji jako skarżącej powołującej się na tę zwłokę.

89 Komisja nie dowiodła, że AMI Semiconductor, Euram, Intracom lub Nordbank przyczyniły się w jakikolwiek sposób do powstania określonej zwłoki po stronie innego wykonawcy, w wyniku której Komisja nabyłaby uprawnienie do otrzymania zwrotu zaliczki przez niego pobranej. Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 145 opinii, twierdzenia o charakterze ogólnym, zgodnie z którymi pozwane nie współpracowały w sposób dostateczny lub nie wywiązywały się z ciążącego na nich obowiązku powiadamiania Komisji, są niewystarczające w tym względzie, nawet jeśli zostały częściowo oparte na sprawozdaniach z oceny.

90 Należy zatem stwierdzić, że żadna z tych pozwanych nie może być zobowiązana do dokonania zwrotu na podstawie art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy kwot wykraczających poza kwoty rzeczywiście przez nią pobrane.

2. W przedmiocie obliczenia udziału finansowego należnego od Komisji

91 Artykuł 23 pkt 23.2 załącznika II do umowy podporządkowuje uprawnienie do otrzymania zwrotu warunkowi, zgodnie z którym całkowity udział finansowy w projekcie należny od Komisji musi być niższy niż kwota zaliczek już wypłaconych. W takim wypadku każda z pozwanych ma obowiązek zwrotu różnicy między pobraną przez nią zaliczką a rekompensatą kosztów, której może dochodzić.

92 W swej skardze Komisja dokonała zestawienia, w tabeli odtworzonej w pkt 35 niniejszego wyroku, kwot, jakie każda z pozwanych powinna — jej zdaniem — wobec braku ustanowienia odpowiedzialności solidarnej, indywidualnie zwrócić. Kwoty te stanowią wynik odjęcia od kwot rzeczywiście otrzymanych przez każdego z wykonawców kwot związanych ze świadczeniami zatwierdzonymi przez Komisję, o ile zgodnie z przydziałem pracy określonym w załączniku I do umowy dany wykonawca brał udział w ich wykonaniu.

93 Ponieważ Komisja przyznaje, że Nordbank nie był odbiorcą żadnych płatności, a Intratom pobrał kwotę niższą niż kwota mu należna, nie może ona dochodzić od tych dwóch pozwanych jakiegokolwiek zwrotu.

94 Nie ma wątpliwości co do faktu, że AMI Semiconductor otrzymała w sumie kwotę 26 743 EUR i że Komisja zatwierdziła prace o wartości 26 214,55 EUR. Co za tym idzie, maksymalna kwota, jaką spółka ta powinna zwrócić, wynosi 528,45 EUR. Bezsporne jest również, że Euram otrzymała kwotę 21 606 EUR i że żadne ze świadczeń, w wykonaniu których brała udział, nie zostało zatwierdzone.

95 Co się tyczy roszczeń skierowanych przeciwko tym dwóm pozwanym, Komisja nie jest uprawniona do odmowy zatwierdzenia świadczeń lub zestawienia kosztów bez szczegółowego wyjaśnienia, na czym polegają braki w świadczeniach. Odmiennie niż utrzymuje Komisja, specyficzny charakter umowy polegający na tym, że stanowi ona umowę mającą za przedmiot wypłatę subwencji przy braku faktycznego świadczenia wzajemnego na rzecz tej instytucji, nie oznacza, że dysponuje ona uprawnieniami dyskrecjonalnymi w odniesieniu do zatwierdzania świadczeń. Jak słusznie zwrócił uwagę rzecznik generalny w pkt 167–171 opinii, gdyby tak szerokie jednostronne uprawnienia decyzyjne miały zostać przyznane Komisji, konieczne byłoby zamieszczenie w umowie odpowiedniej klauzuli w tym względzie.

96 Należy zatem zbadać, czy odmowa ze strony Komisji zatwierdzenia świadczeń spełnionych przez AMI Semiconductor i Euram jest uzasadniona. Jak podniósł rzecznik generalny w pkt 161 opinii, spór dotyczy co do zasady świadczeń 1.1 (Pełny zestaw funkcji systemu i specyfikacji projektowej zdefiniowanych przez użytkownika — „Complete set of user-defined system functions and design specifications", 1.2 (Pełny zestaw specyfikacji projektowej dla przyszłych interfejsów oprogramowania do celów zintegrowania ich ze środowiskiem oprogramowania handlowego tych organizacji — „Complete set of design specifications for future software interfaces to integrate with the commercial software environment of these organisations") i 1.3 (Pełny opis środowiska IT przyszłych partnerów handlowych — „Full description of future business parners' IT environment"), przy czym te trzy świadczenia były jedynymi z tych, w wykonaniu których brały udział AMI Semiconductor i Euram, które zostały odrzucone.

97 Decyzję o odrzuceniu tych świadczeń Komisja oparła w całości na sprawozdaniach zespołu kontrolnego, w których zalecał on ich odrzucenie. Jeśli chodzi o wartość dowodową tych sprawozdań, należy od razu odrzucić tezę Komisji, zgodnie z którą były one wiążące względem pozwanych. Choć spółki te zatwierdziły wybór dwóch kandydatów zaproponowanych przez tę instytucję, ani art. 8 załącznika II do umowy, ani żadna inna klauzula umowna, ani jakiekolwiek dane zawarte w korespondencji między nimi nie wskazują, że strony umowy miałyby być związane sprawozdaniami opracowanymi przez ten zespół. Stwierdzenie mocy wiążącej byłoby zresztą sprzeczne z przyjętym w tej kwestii stanowiskiem Komisji, która w toku rozprawy utrzymywała, że nie musiała brać tych sprawozdań pod uwagę, jeśli taka była jej wola.

98 W drugim sprawozdaniu z kontroli zespół kontrolny zalecił odrzucenie omawianych świadczeń. Świadczenie 1.1 zostało opisane jako mało kompletne i wykonane powierzchownie. Świadczenia 1.2 i 1.3 zostały uznane za nieistniejące ze względu na fakt, że dokumenty dostarczone zespołowi były — sądząc po ich tytułach — jedynie „streszczeniami", a nie pełnymi wersjami.

99 W wymienionych sprawozdaniach pojawiają się pewne niewyjaśnione sprzeczności. Na przykład jeśli chodzi o świadczenie 1.1, zespół kontrolny poddał krytyce fakt, że przedsiębiorstwa sektora finansowego lub logistycznego, mimo że wchodziły w skład konsorcjum utworzonego przez pozwane, nie brały udziału w wykonywaniu tego świadczenia. Z załącznika I do umowy wynika jednak jasno, że udział Nordbank lub Euram w wykonywaniu tego świadczenia nie był przewidziany w umowie. Zespół kontrolny w sposób oczywisty nie wziął w tym względzie pod uwagę umownych kryteriów oceny zgodności spełnionych świadczeń, ale bezzasadnie zastosował swoje własne kryteria.

100 Co się tyczy świadczenia 1.3, Komisja podniosła w toku rozprawy, że jego przedstawienie zajęło pozwanym tylko jedną stronę, co pozostaje w sprzeczności z wysiłkiem, jaki umowa wiąże z tym świadczeniem. Rzeczywiście, na pierwszy rzut oka nasuwa się zaskakująca rozbieżność między przewidzianą w odniesieniu do tego świadczenia, na stronie 57 załącznika do umowy, czteroipółmiesięczną pracą jednej

osoby a lapidarnością przedstawionego sprawozdania. Lapidarność sprawozdania nie musi oznaczać, że jest ono niskiej jakości, lub dowodzić jego niezgodności z postanowieniami umownymi, jedynymi wymiernymi w niniejszym przypadku kryteriami. Skoro Komisja miała wątpliwości co do wysokości zafakturowanych kosztów danego świadczenia, powinna była zakwestionować zestawienia kosztów według kryteriów określonych w art. 18–20 załącznika II do umowy, zamiast odrzucać świadczenie.

101 Aby uzasadnić odrzucenie świadczenia, Komisja musi wskazać szczegółowo te aspekty świadczenia, które kwestionuje, podając przyczyny, dla których jej zdaniem świadczenie nie jest zgodne z postanowieniami umownymi. W niniejszym przypadku ani sprawozdania z kontroli, ani skarga Komisji nie są wystarczająco precyzyjne w tym względzie.

102 Co za tym idzie, należy oddalić zarzuty Komisji oparte na uprawnieniu do otrzymania zwrotu na mocy art. 23 pkt 23.3 załącznika II do umowy. Tym samym oddalone musi również zostać żądanie odsetek oparte na art. 5 pkt 5.4 tego załącznika.

B — *Uprawnienie do otrzymania zwrotu oparte na art. 812 BGB*

103 Jak słusznie zauważył rzecznik generalny w pkt 185 opinii, żądanie na podstawie art. 812 BGB zwrotu nienależnego świadczenia stanowiącego bezpodstawne wzbogacenie musi zostać oddalone z tych samych powodów co żądanie zwrotu oparte na umowie. Wobec braku przedstawienia dowodu, że otrzymane kwoty były wyższe od wierzytelności wykonawców, Komisja nie dowiodła istnienia bezpodstawnego wzbogacenia.

104 Skargę Komisji należy zatem oddalić w całości.

V — W przedmiocie żądania wzajemnego Intracom

105 W żądaniu wzajemnym Intracom dochodzi zapłaty przez Komisję kwoty 6022 EUR. Kwota ta stanowi różnicę między zaliczką w wysokości 10 362 EUR rzeczywiście wypłaconą Intracom przez InterTeam a częścią kosztów zatwierdzonych świadczeń poniesioną przez Intracom, która zgodnie z obliczeniami Komisji wynosi 16 384,09 EUR.

106 Poza podniesieniem zarzutu, że Komisja się „bezpodstawnie wzbogaciła", Intratom nie wskazuje żadnej podstawy prawnej swego żądania.

107 Bezsprzeczne jest, że Komisja za pomocą wypłat na rzecz InterTeam przekazała pozwanym fundusze wystarczające, by pokryć kwotę 6022 EUR dla Intracom. Do chwili zakończenia umowy na rzecz InterTeam została bowiem wypłacona kwota 300 934 EUR, przy czym suma ta nie została rozdysponowana przez nią na rzecz pozostałych pozwanych. Zważywszy, że zgodnie z formularzem zamieszczonym na stronie 6 załącznika I do umowy InterTeam była na mocy umowy samodzielnie uprawniona do kwoty w maksymalnej wysokości 153 500 EUR, spółka ta była w posiadaniu kwoty w wysokości co najmniej 147 434 EUR w imieniu innych wykonawców.

108 Komisja nie uzyskała zatem bezpodstawnego wzbogacenia. W związku z powyższym żądanie wzajemne Intratom należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

109 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja przegrała sprawę, należy ją obciążyć kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Żądanie wzajemne Intracom SA Hellenic Telecommunications & Electronic Industry zostaje oddalone.

3) Komisja Wspólnot Europejskich zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy